

Dodatek tygodniowy

przy Gazecie Lwowskiej.

N^{ro}. 24.

Dnia 14. Czerwca 1856.

Stan rzeczywisty majątku w roku 1855 miast i miasteczek, które składają rachunki do c. k. Namiestnictwa w lwowskim okręgu administracyjnym.

(Obacz Nr. 13, 14, 15, 16, 17 i 18 Dodatku tygodniowego.)

W poprzedzających numerach pisma naszego (Ob. N. 13 i 19. Dod. tyg.) podawaliśmy w szczególności Wykaz obrotu majątkowego miast i miasteczek, składających rachunki swe do c. k. Namiestnictwa adm. okręgu lwowskiego, czyli miast i miasteczek, stanowiących gminę udzielną, od siebie samej zawisłą, z własną administracją i władzą jak dawniej bywała, patrymonialną.

Luboć takie wykazy podają dokładny obraz ruchu i obrotu, w jakim stanie miasta się znajdowały, nie wyświecają jednak istotnego stanu majątku ani właściwych funduszków, na jakich zamożność, majętność i dobytek tych miast i miasteczek polega. Co jeżeli nie będzie wiadomem, zostanie także wątpliwem czyli miasta nasze mają jakąś siłę żywotną, by mogły z czasem wzrastać i wzmagać się jak inne w monarchyi. Nigdy bowiem z tego co chwilowym w jednym roku było dochodem lub wydatkiem, nie można wnosić z pewnością, że takie same dochody i wydatki pozostawać będą na zawsze. Kategorie i rubryki obrotu ulegają przeistoczeniom; już nawet w roku bieżącym przy zaprowadzeniu nowej organizacji władz i urzędów miejskich (Ob. N. 23. Dod. tyg.), zmiana wielka nastąpić będzie musiała. Wykazy zatem będą musiały być odmienne, rubry-

ki niektóre przeistoczone, rozmaite data zmniejszone lub powiększone; lecz za tem nie idzie że już i właściwy posag miasta przez to zeszczupłał, lub że się koniecznie podnieść musiał. Wykazy podobne są raczej świadectwem potrzeb bieżących, okazują jakie było pod porę usposobienie gmin, jakie były chwilowe wymagania czasu, ludzi, przemysłu, składu rządu, zgoła jaki postęp lub schybiecie w soecjalnych stosunkach gminy, zresztą jaki stopień nauk i oświaty przewodził w administracji i zarządzie majątkiem. Lecz ażeby być pewnym, że ten majątek sam nie jest fikcyjną, nie jest wyłudą swobód które miasta nasze piastują od lat tylu i tylu, należy okazać, jaki ich jest rzeczywisty i przysposobiony posag. Z tego tylko rozpozna należycie mąż stanu i historyk, jakie środki i sposoby mają nasze miasta w ręku ku pomyślności kraju, i jak dalece przy nich mieszkaniac odpowiadzić zdoła wielkiemu powołaniu życia obywatelskiego.

W niniejszem podajemy w ogólności majątek gmin miejskich w liczbach, zastrzegając na później szczegółowy historyczny wykład, jakim sposobem posagi ich powstały, urosły, i koleje jakimi przechodziły.

I. Majątek w aktywach.

Nr.	Miasta i miasteczka	W realnościach		W poborach i z jurysdykcyi		W zasobach naturaliów		W ruchomościach i porządkach		W kapitałach czynnych		W zaległościach aktywów		Stan kasy gotówką		Razem	
		złr.	kr.	złr.	kr.	złr.	kr.	złr.	kr.	złr.	kr.	złr.	kr.	złr.	kr.	złr.	kr.
1	Bełz	5493	—	66792	5	—	—	501	35 ³ / ₄	16854	46 ² / ₄	1819	35 ¹ / ₄	850	27 ² / ₄	92311	30
2	Bolechów	1915	2 ³ / ₄	77795	—	—	—	493	7	26722	32	7887	59	2691	52	117505	32 ¹ / ₄
3	Brody	42600	—	221804	30	—	—	8497	56 ¹ / ₄	138274	39	22392	56 ³ / ₄	4452	34 ¹ / ₄	438022	36 ¹ / ₄
4	Brzezany	—	—	18120	50	—	—	2680	46 ² / ₄	17000	—	1830	46 ¹ / ₄	432	37	40064	59 ³ / ₄
5	Brzozów	1780	29	16917	—	—	—	907	19 ³ / ₄	6534	54	5639	35 ² / ₃	1755	59 ³ / ₄	33535	18
6	Busk	14413	42	3052	40	—	—	388	26	8272	37	3784	15	966	21 ¹ / ₄	30878	1 ² / ₄
7	Dobromil	125	—	21638	40	—	—	489	5 ³ / ₄	12854	13 ¹ / ₄	441	3 ³ / ₄	204	46 ² / ₄	35752	49 ¹ / ₄
8	Dolina	3370	54 ³ / ₄	124507	50	—	—	1114	58 ¹ / ₄	43083	1	11373	3 ³ / ₄	180	45	183630	32 ³ / ₄
9	Drohobycz	101266	42	475939	40	—	—	9920	40 ¹ / ₄	240027	43 ³ / ₄	30685	13 ³ / ₄	4138	24 ² / ₄	861978	24 ¹ / ₄
10	Gliniany	15211	20	6601	20	18	21	371	58	5441	6 ¹ / ₄	1982	35 ² / ₃	499	3 ³ / ₄	30125	44 ² / ₄
11	Grodek	137009	58	185418	—	—	—	1428	43 ³ / ₄	40878	10 ¹ / ₄	7770	19 ² / ₄	1981	25	374486	36 ² / ₄
12	Halicz	109002	15	3407	—	—	—	491	30 ¹ / ₄	17033	19 ¹ / ₄	5561	45 ¹ / ₄	944	35 ³ / ₄	136440	25 ² / ₄
13	Jarosław	22172	42	403410	40	—	—	1606	44 ² / ₄	32713	2 ³ / ₄	29527	31 ³ / ₄	4724	26 ² / ₄	494155	7 ² / ₄
14	Jaworów	13161	10	123764	33	—	—	1785	28 ³ / ₄	38920	35 ³ / ₄	31496	57	20	48	209149	32 ² / ₄
15	Kałuż	—	—	47800	—	—	—	233	20	2633	39 ² / ₄	5747	13 ¹ / ₄	3382	29 ² / ₃	59796	42 ¹ / ₄
16	Kamionka	2400	—	42989	44	—	—	1174	53 ² / ₄	6840	28 ² / ₄	1725	11 ¹ / ₄	2335	17 ² / ₄	57465	34 ³ / ₄
17	Kolomyja	6767	19	123639	40	—	—	1787	19 ² / ₃	5333	—	21495	39 ¹ / ₄	5549	40 ² / ₃	164572	38 ¹ / ₄
18	Kutty	1580	—	3319	40	—	—	712	37	7302	—	1858	47 ² / ₄	2787	37	17560	42 ¹ / ₄
19	Lubaczów	4026	57 ² / ₄	36437	—	—	—	392	52	2100	38 ² / ₄	4591	33 ³ / ₄	1137	49 ³ / ₄	48686	52 ³ / ₄
20	Mikołajów	5087	29 ³ / ₄	52459	50	—	—	442	14 ¹ / ₄	32910	37	736	29 ¹ / ₄	4404	11	96939	51 ¹ / ₄
21	Mościska	6554	—	72045	13	—	—	1027	4 ³ / ₄	17273	6 ¹ / ₄	3108	24 ¹ / ₄	2444	42 ² / ₄	102453	15 ³ / ₄
22	Mrzygłód	—	—	4426	40	—	—	21	18	5297	46 ² / ₄	2075	15 ² / ₃	545	—	12366	—
23	Nizankowice	151	40	6160	—	—	—	630	50	16437	5	2215	20 ³ / ₄	906	19 ³ / ₄	26501	15 ² / ₄
24	Przemysł	34235	16 ¹ / ₄	369615	12	—	—	4167	22 ¹ / ₄	103414	15 ³ / ₄	14864	12 ³ / ₄	5779	24	532075	42 ² / ₄
25	Rohatyn	9074	22	81472	40	—	—	641	14 ² / ₄	16338	16 ³ / ₄	4551	27 ³ / ₄	3303	49 ¹ / ₄	115381	50 ¹ / ₄
26	Sambor	42036	24	112450	24	—	—	3636	8 ³ / ₄	85458	50	31854	35	4240	2	279676	23 ³ / ₄
27	Sambor Stary	2059	48	51934	44	—	—	1204	28 ³ / ₄	5798	23 ² / ₄	1275	42 ³ / ₄	1084	56 ³ / ₄	63358	3 ³ / ₄
28	Sanok	11162	22 ² / ₄	81938	45	—	—	1589	2	20600	—	15921	58 ¹ / ₄	1096	57 ² / ₄	132309	5 ¹ / ₄
29	Sądowa Wisznia	—	—	55480	—	—	—	910	37 ³ / ₄	24658	50 ² / ₄	6992	33 ² / ₄	1094	35 ³ / ₄	89136	37 ² / ₄
30	Śniatyn	38465	1 ³ / ₄	160530	20	—	—	2539	31 ² / ₄	55794	46	21384	43 ³ / ₄	9859	50 ² / ₄	288574	13 ² / ₄
31	Sokal	24465	6 ² / ₄	175603	25	—	—	888	56 ³ / ₄	1900	—	7927	36 ¹ / ₄	4120	34 ³ / ₄	214905	39 ¹ / ₄
32	Stanisławów	160776	50	414560	—	—	—	9000	29 ² / ₄	5984	24	55935	56 ¹ / ₄	6860	15 ³ / ₄	653117	55 ² / ₄
33	Starosol	13953	1 ¹ / ₄	60301	—	—	—	1286	4 ³ / ₄	8618	5	1155	26 ³ / ₄	134	6 ¹ / ₄	85447	44
34	Stryj	155375	52 ² / ₄	253496	45	—	—	4378	11 ¹ / ₄	29890	23 ³ / ₄	17767	27 ² / ₄	9148	59	470057	39
35	Szczerzec	2494	23 ³ / ₄	2202	—	—	—	201	31 ² / ₄	6937	16	197	21	722	24 ² / ₄	12754	56 ³ / ₄
36	Tarnopol	23741	15 ³ / ₄	861087	45	—	—	4974	8 ¹ / ₄	37344	37 ³ / ₄	47763	3 ³ / ₄	2959	59 ² / ₄	977870	50
37	Trebowla	78135	11	49838	25	1766	35 ³ / ₄	885	41 ³ / ₄	27412	30 ¹ / ₄	18697	45 ³ / ₄	5267	11 ³ / ₄	182003	21
38	Załoście	800	—	—	—	—	—	140	1 ³ / ₄	10525	44	187	52	100	33	11754	11 ² / ₄
39	Zbaraz	4832	22	2475	—	—	—	1098	12 ³ / ₄	15250	12	3235	6	1340	19	28231	12 ² / ₄
40	Złoczów	897	38 ³ / ₄	260385	—	—	—	1563	12 ² / ₄	19867	52	10217	45 ¹ / ₄	3188	11 ¹ / ₄	296119	39 ³ / ₄
41	Zółkiew	27602	2 ³ / ₄	17948	48	—	—	2231	46 ¹ / ₄	7898	46 ³ / ₄	12541	3 ³ / ₄	826	49 ² / ₄	69049	14
42	Zydaczów	62829	40	267	—	488	28	365	17	6659	34	6449	19 ³ / ₄	1684	59 ² / ₄	78744	18 ² / ₄

II. Majątek w pasywach.

Nr.	Miasta i miasteczka	Kapitał w pasywach		Zaległości w pasywach		Razem		Majątek czysty po odciążeniu pasywów	
		złr.	kr.	złr.	kr.	złr.	kr.	złr.	kr.
1	Bełz	—	—	1128	45 ¹ / ₄	1128	45 ¹ / ₄	84318	58 ³ / ₄
2	Bolechów	—	—	1657	53 ³ / ₄	1657	53 ³ / ₄	115847	38 ³ / ₄
3	Brody	—	—	6664	51	6664	51	281909	22 ² / ₄
4	Brzeżany	8851	3	73765	3 ³ / ₄	82616	6 ³ / ₄	570501	48 ³ / ₄
5	Brzozów	—	—	2020	46	2020	46	31514	32
6	Busk	—	—	—	—	1352	53 ¹ / ₄	29525	8 ¹ / ₄
7	Dobromil	—	—	1349	34 ² / ₄	1349	34 ² / ₄	34403	14 ³ / ₄
8	Dolina	—	—	4516	56 ¹ / ₄	4516	56 ¹ / ₄	179113	36 ² / ₄
9	Drohobycz	—	—	4691	33 ² / ₄	4691	33 ² / ₄	857286	50 ³ / ₄
10	Gliniany	—	—	1065	59 ¹ / ₄	1065	59 ¹ / ₄	29059	45 ¹ / ₄
11	Grodek	—	—	4037	22 ³ / ₄	4037	22 ³ / ₄	370449	13 ³ / ₄
12	Halicz	—	—	1444	28 ¹ / ₄	1444	28 ¹ / ₄	134995	57 ¹ / ₄
13	Jarosław	3200	—	894	30	12094	30	482060	37 ² / ₄
14	Jaworów	—	—	2558	30	2558	30	206591	2 ² / ₄
15	Kałuż	—	—	3	—	3	—	59793	42 ¹ / ₄
16	Kamionka	—	—	2276	33 ³ / ₄	2276	33 ³ / ₄	55189	1
17	Kołomyja	—	—	3800	12 ¹ / ₄	3800	12 ¹ / ₄	160772	26
18	Kulty	—	—	2297	35	2297	35	15263	7 ¹ / ₄
19	Lubaczów	—	—	1753	1 ³ / ₄	1753	1 ³ / ₄	46933	51
20	Mikołajów	—	—	5464	9 ¹ / ₄	5464	9 ¹ / ₄	90575	42
21	Mościska	—	—	2543	27	2543	27	99909	48 ³ / ₄
22	Mrzygłód	—	—	120	20	120	20	12245	40
23	Nizankowice	—	—	473	45	473	45	26027	30 ² / ₄
24	Przemysł	—	—	6869	13 ² / ₄	6869	13 ² / ₄	525206	29
25	Rohatyn	—	—	1522	47 ² / ₄	1522	47 ² / ₄	113859	2 ³ / ₄
26	Sambor	—	—	11495	41 ² / ₄	11495	41 ² / ₄	268180	42 ¹ / ₄
27	Sambor Stary	10	—	1440	49	1450	49	61907	14 ³ / ₄
28	Sanok	4001	—	5802	34 ³ / ₄	9803	34 ³ / ₄	122505	30 ² / ₄
29	Sądowa Wisznia	—	—	1951	41	1951	41	87184	56 ² / ₄
30	Sniatyn	—	—	6664	51	6664	51	281909	22 ² / ₄
31	Sokal	—	—	3883	56 ¹ / ₄	3883	56 ¹ / ₄	211021	43
32	Stanisławów	8851	3	73765	3	82616	6 ³ / ₄	570501	48 ³ / ₄
33	Stara Sól	—	—	1128	45 ¹ / ₄	1128	45 ¹ / ₄	84318	58 ³ / ₄
34	Stryj	—	—	10709	4	10709	4	459348	35
35	Szczerzec	—	—	500	20 ³ / ₄	500	20 ³ / ₄	12254	36
36	Tarnopol	7677	22 ² / ₄	2521	34 ³ / ₄	10198	57 ¹ / ₄	967671	52 ³ / ₄
37	Trębowla	—	—	3394	36	3394	36	178608	45
38	Załoście	—	—	25	10 ¹ / ₄	25	10 ¹ / ₄	11729	1 ¹ / ₄
39	Zbaraż	—	—	3104	51 ³ / ₄	3104	51 ³ / ₄	25126	20 ³ / ₄
40	Złoczów	—	—	1818	54 ¹ / ₄	1818	54 ¹ / ₄	294300	45 ² / ₄
41	Żółkiew	—	—	4589	58 ¹ / ₄	4589	58 ¹ / ₄	64459	15 ³ / ₄
42	Żydaczów	—	—	2096	54	2096	54	76647	24 ² / ₄

Majątek wszystkich miast i miasteczek ogółem: 7,982.848 złr. 50²/₄ kr.

O zbiorze rycin

Zakładu narodowego imienia Ossolińskich.

Przez Felicyana Lobeskiego.

(Dalszy ciąg. Obacz Nr. 6, 9, 11, 14, 20 i 23 Dodatku tygodniowego.)

Trzy inne wizerunki przedstawiają Stanisława Leszczyńskiego w postaci po kolana a w polskich szatach, z krótkim strzyżonym włosiem, z podgoloną głową i z wąsem. Jedna ręka za pasem czyli za łańcuszkiem, na którym karabela przypięta, w drugiej trzyma czapkę. Twarz uderzająco smutna. Wszystkie trzy mają niemieckie podpisy. Jeden z nich brzmi: *Der jästigen Königlun von Franckreich Vater, Stanislaus, geböhren d. 23. Oktober 1677.* Na żadnym z nich niema nazwiska sztycharza. Reszta portretów przedstawia Stanisława Leszczyńskiego w półpostaciach różnego formatu, po większej części w zbroi, niektóre z buławami w ręku. Rytownikami: du Boulois a Nancy, Busch Berelini, i kilku bezimiennych.

Nareszcie wymieniamy wyobrażenie medalionu odnoszącego się do życia St. Leszczyńskiego, po jednej stronie jest popiersie Leszczyńskiego z napisem do koła: *D. G. Stanislaus I. Rex Poloniae*; druga wyobraza trąbę morską z napisem u góry: *In splendorem raptus*. Na dole po tejże stronie: *Stan. Leszczyński in Reg. Pol. eligitur 19. Juli Anno 1704.*

Wizerunki Stanisława Augusta.

Najprzód powiemy nieco o ich ogólnej charakterystyce. Są to więc wizerunki, co do ich zewnętrznej formy, głowy i postaci po większej części w profilu, zwykle kształtem medalionów, często półpostacie tylko po ramiona, albo też wyobrażenia czysto-medalowe. Wszakże znajduje się między nimi kilka wizerunków i w odmiennych formie, i bardzo zajmujących i ciekawych rycin. Wspomnieliśmy tu

umyślnie o tej ogólnej zewnętrznej charakterystyce portretów Stanisława Augusta, bo są one tu, zdaniem naszym, widocznym dowodem, jak to sztuka mimochcąc wiek, z którego pochodzi, a nawet szczegółowe jego momenta odbija. Patrząc na te tu zgromadzone dwadzieścia trzy wizerunków Stanisława Augusta, niemożna nie ujrzyć kontrastu między niemi, a poprzedniemi okazałemi i wspaniałemi (co do najzewnętrzniejszej formy) sztuki utworami. Okazują one tu uderzająco, że wszystko było robione jakby na dorywezu, wśród zgiełku i jakby na okazalsze utwory wówczas zadość czasu niebyło.

Do rzadszych należeć tu będzie najsamprzód rycina wyobrażająca St. Augusta w polskich szatach, w lamowym żupanie, w delii z futrem z wierzchu, i w czapce na głowie polskiej, przypominającej wszakże raczej czasy Zygmunta Augusta i Batorego, aniżeli najnowsze Stanisława Augusta. Lewą zaś ręką trzyma przed sobą rękojeść nie karabeli lecz wielkiego wysokiego miecza nakształt krzyżackiego. I to tu jeszcze do charakterystyki tego wizerunku i ryciny należy, że mimo narodowego stroju, same rysy twarzy nie są bynajmniej do St. Augusta podobne. Oczewista, że rycina ta musiała być za granicą robiona, i poprzedzała zapewne jakieś w obcym języku historyczne dzieło, z którego została wyjęta. Podpis: *Stanislaus Augustus D. g. Rex Poloniae, Lith. M. D. etc. etc. Natus die 17. Jan. 1731. Elect. die 7. Sept. Coron. die 25. Novem. 1764 Varsov. Wys. 11¹/₂" szer. 8"*.

Pierwszeństwo zaś pod względem sztuki i zapewne i podobieństwa twarzy należeć się tu będzie wizerunkowi według pierwowzoru

przez Bacciarellego. Rycina w kształcie medalionu, objętego architektoniczną ozdobą, na której na wierzchu orzeł trzymający w dziobie na sznurku sam portret St. Augusta, przedstawionego w półpostaci, w zbroi i w płaszczu z futrem z wierzchu. Pod spodem tarcza z herbami orła pogoni i Poniatowskich. Podpis: *Stanislaus Augustus D. G. Rex Poloniae M. D. Lithuaniae Et c. c. electus die VII. Septem. Anno Do. MDCCLXV. Bacciarelli pinx. Barth. Folin del. et sculp. Varsoviae. Wys. 12 1/2" szer. 9"*.

Innym wizerunkiem według Bacciarellego jest tu rycina powtarzająca się w trzech rozmaitych odciskach. Przedstawia kawałek nieba w obłokach lecz w czasie burzy. Na samym dole dwa miasta, zapewne Kraków i Warszawę. W górze orzeł trzymający w jednej szponie pioruny, w drugiej portret St. Augusta, a nad nim w dziobie laur. Stanisław August w półpostaci, w zbroi i płaszczu królewskim. Podpis:

*Stanislaao - Augusto
Poloniae Regi*

*Sceptra dedere duces meritis tu praemia laude
exsuperas Tito Rege Polonus ovat.*

*Offerebat humillimus et obsequentissimus servus
Demarcenay De Guy.*

Z lewej: *M. Bacciarelli eff. pinx.* Z prawej: *Demarcenay inv. sc. 1766.* Format niewielki, wys. 5" sz. 4". Drugi odcisk z podpisem: *J. D. Philippin geb. Sysangen.* Trzeci bezimienny.

Jako wielce szacowany i ciekawy wymieniamy teraz wizerunek przez Albertrandego, brata naszego znakomitego historyka, który (pierwszy) jak wiadomo poświęcał się sztuce. Rycina pośród różnych emblemów, jako to: aniołków i godeł sztuk i nauk, przedstawia w laurowej obwódce głowę Stanisława Augusta w profilu. W górze geniusz sławy z trąbą przy ustach i z koroną w ręku. Podpis: *Stanislaus Augustus Rex Poloniae et Mag. Dux Lit.* Z lewej *Albertrandi del.* Z prawej: *Marstall fec.* Wys. 5" szer. 4".

Odmiernym od wszystkich tak co do stroju, w którym tu St. August przedstawiony, jako i rzeczy, którą oprócz portretu wyobraża, jest wizerunek z swem interesującym otoczeniem alegorycznym. Co do samego portretu przedstawia on Stanisława Augusta w półpostaci, w szatach niemieckich, w trójczelnym kapeluszu na głowie. Przed piersiami jakaś światłość z promieni, z okiem pośrodku, niby słońce, niby promienista tarcza, bo owalna. Poniżej dwie figur. Jedna w pół-nago, w pół jakąś pospolitą obrzucona szatą, z sztyletem w ręku, którym z wyrazem furji jakiś zmierza ku portretowi. Przy nim samym w obłokach siedzi inna figura w hełmie, zapewne Minerwa, i powstrzymuje rękę uzbrojoną sztyletem. W górze napis: *Stanislaus Augustus D. G. Rex Poloniae M. D. Lith. raptus d. 3. Nov. 1771.* Na dole: *Hac operante bonus Princeps servatur ab hoste.* Z lewej: *Czocki* (może Czacki) *pin.* Z prawej: *Jac. Andr. Fridrich Ser. Duc. Würtemb. sculpsit aul. Sc. Aug. Vind.* Figura z sztyletem postawiona na porzuconych godłach królestwa i depejąca jedną stopą tablice mojzeszowe. Format podobny do poprzedniej.

Inne znów dwa wizerunki, prócz portretu St. Augusta, zawierają jeszcze historyczne zdarzenia z życia tegoż króla, tak, iż rycina przedstawia w górze portret, na dole zaś scenę historyczną artystycznie, przez ozdoby z nim połączoną. Jedna z tych scen wyobraża młyn z widokiem zimowym. Na samym przodzie tego pejzażu siedzi na ziemi król Stanisław z odkrytą głową i bez płaszcza, i skazuje ręką w dal, przed nim zaś klęczy wieśniak ze złożonymi rękami. Druga rycina, prócz tejże samej sceny przedstawia jeszcze porwanie St. Augusta z Warszawy. Pod obiema jest rok 1771. Pod jedną: *F. N. Rolfsen sculps.*, pod drugą: *J. E. Nilson fec. et excud. A. V.*

Ryciną w oczach miłośników sztuki wielce szacowaną, będzie tu wizerunek Stanisława Augusta ryłca sławnego Rafała Morghena. Wyobraża on w wielkim dość formacie biust przedstawiający St. Augusta w kształcie antyku po ramiona w rzymskim płaszczu. Podpis na środku: *Stanislaus Aug. Poloniae rex.* Z prawej strony na dole: *1786 Raph. Morghen sculpsit Romae. Joan Volpato direxit.* Wys. 10 1/2" szer. 8".

Reszta portretów Stanisława Augusta, między którymi jeden według pierwotworu przez Lampiego, wyobraża St. Augusta to

wśród alegorycznych figur, to same jego wizerunki, po większej części w półpostaciach i francuzkich strojach. Pod jednym z nich na dole: *Te - Amsterdam by Samuel Cruys;* pod innym: *Venezia presso Antonio Zatta et Figli.*

Tu dołączone są wizerunki Stanisława Poniatowskiego, ojca króla St. Augusta, których jest trzy. Najpiękniejszym jest według pierwotworu przez Bacciarellego wyobrażający półpostać w zbroi i deli z futrem z wierzchu. Twarz rysów letnich. Podpis: *Stanislaus Ciolek Poniatowski, Castellanus Cracoviensis LXXXIII. aetatis suae annum agens. Anno Domini MDCCLVIII.* Z lewej: *M. Bacciarelli pinx.* Z prawej: *Barth. Folin del. et sculp. Varsoviae 1767.*

Zamknawszy poczet wizerunków królów, pozostają nam jeszcze do wymienienia ryciny zawierające już to ludzi znakomitych z ostatniej epoki, już to i inne przedmioty.

Czasy to i bliższe nam i bezpośrednio stykające się z naszymi; wszystko więc, co nam je przypomina lub przedstawia, jest dla nas ważne i ciekawe; ztąd i wszelkie zbiory obejmujące pamiątki lub wizerunki ludzi z takich czasów, niemało do nas przemawiać zwykły. Pod względem zaś sztuki samej, to przechowane z owych czasów jej zabytki, powinny nam być jak najpożądalszymi; albowiem obznajmiając nas z kunsztem bliskiej a poprzedniej epoki, przyczyniają się głównie do zrozumienia własnego. Biorąc tu na uwagę samo rytownictwo, i odnosząc je do czasów nad któreśmy właśnie nadeszli, to była to właśnie jak najświetniejsza epoka jego istnienia. Coby mu niedostawało pod względem celującej doskonałości pojedynczych artystów, do jakiej już poprzednio sławni rytownicy byli dochodzili, to za to gust i upodobanie ogólne w tym rodzaju sztuki, i jego pielęgnowanie, zastąpiły teraz przewagę błyszczącego dawniej tu owdzie artyzmu, i zostawiły nam jak najliczniejsze, co do sztuki niemniej szacowne, a co do zewnętrznej okazałości jak najpiękniejsze z tej dziedziny sztuki zabytki; a pod względem owej cechy wieku z którego pochodzą i który przedstawiają, pod względem owej elegancji i wspaniałości, która i na ówczesnych rycinach zostawiła swe ślady, są niezrównane. Tak w Anglii jak i we Francji, tak na dworze Francuzkim, Saskim, jako i w reszcie ucywilizowanej Europy, zajmowano się wówczas z bezprzykładnem zamiłowaniem tą gałęzią sztuki. Nie dość było tak jak dziś mieć malarzy nadwornych; byli jeszcze naówczas i nadworni rytownicy. Ci to wraz z innymi spółbiegającymi się stworzyli owe mnóstwo wizerunków z rodzin ówczesnych panujących, które w pewnym względzie, niewyłączając przy tem i prawdziwego artyzmu, zostaną jakieśmy rzekli niezrównanemi, i zapewne już nigdy się niepowtórzą.

Wspomnieliśmy już o wytwornych wizerunkach Augusta II. i Augusta III; lecz nie to jeszcze w porównaniu z rycinami, prawdziwemi obrazami, przedstawiającemi ówczesną pleć piękną z linii panujących. Owe królowe i królowne, od kolebki przez wszystkie stopnie wieku aż do najpiękniejszej jego doby; owe kolosalne miedzioryty na dwie stóp wysokości a półtory szerokości; owe aksamity, atłasy, koronki, klejnoty, bukiety kwiatów, kolumoady, wachlarze i papugi, pośród których jeszcze jakby jakie gwiazdy jaśnieją wdzięki niewieście, wszystko to przy owej niesłychanej lekkości i swobodzie, gdzie w utworach miedziorytnicznych, jak wspomniono tak kolosalnych, raczej rzutność pędzla aniżeli moźół i praca ryłca spostrzegać się dają, wszystko to zniewala do podziwiania a prawdziwego miłośnika tuszyć można iż w zachwycenie wprowadzić jest w stanie.

Zbiór rycin Zakładu Ossolińskich posiada z tej to właśnie epoki jak najpiękniejsze egzemplarze i jak najliczniejsze i najszacowniejsze zabytki. Prócz tego rodzaju wizerunków Augusta II, Augusta III, i Stanisława Leszczyńskiego, o których już się powyżej mówiło, to znajdują się tu w zbiorze (przypominamy, iż mówimy tu zawsze tylko o rycinach polskich) wizerunki wszystkich ówczesnych królowych, królowien i królewiczów z domu sasko-polskiego, tychże znowu małżonków i małżonek i t. d., a wszystko w tym stylu i w tem znaczeniu sztuki, o jakich to przymiotach, w ogólnem zacharacteryzowaniu ówczesnego rytownictwa, dopierośmy mówili.

(Ciąg dalszy nastąpi.)

Lwów. R. 1558, 1569 i 1753.

Król Zygmunt August potwierdza placu pustego darowiznę, którą Zebald Achinger Filipowi Wasylewiczowi uczynił.

Sigismvndvs Avgvstvs | Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae Samogitiae(ue) etc. dominus et haeres. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest vniuersis et singul(is) | harum noticiam habituris. Exhibitas atq(ue) productas esse coram nobis nomine Honesti Philippi Wasilowicz Armeni et incolae nostri **Leopolien(sis)** certas infrascriptas literas idiomate polonico scriptas | sigillo Nobilis Sebaldi Achingier Tenutarii honorum Milowen(sium) signatas, et manu ipsius propria subscriptas, saluas et integras, ac omni suspicionem carentes, continentes in se donationem | certae areae desertae in suburbio Cracouien(sis) post aedem Diuae Annae sacram consistentis, eidem Philippo Armeno, et eius successoribus per ipsum Sebaldum titulo perpetuae et irreuocabilis donati|onis factam: supplicatumq(ue) nobis, vt easdem literas in omnibus illaru(m) punctis, clausulis, articulis et conditionibus auctoritate nostra regia approbare, ratificare et confirmare dignemur. Quar(um) | literarum tenor de verbo ad verbum sequitur et est talis.

Ja Zybell Achinger, Dzierzhawca imienia Milowanckiego, wysnawam tym moim pisaniem, sam za siebie, i za swe | własne potomki. **Is pamiętając a mając** baczenie na **uczynności, i na dobrodziejstwo, i też na zachowanie przeciwko sobie pana Philippa Wasilowicza Ormianina, mieszczanina Lwowskiego** | które dobrodziejstwo on przeciwko mnie niemajął czas okazował i czynił, i do tego czasu czynić nieprzeszawia, a niewiedząc z kąd a jako bych mu to oddać i nagrodzić mogli: **Tedim** | temu panu Philippowi, nieprzypędzony ani przymuszony do tego, ale dobrowolnie dal i darował i potomstwu jego folwark albo placz moi pusti na przedmieściu Cracowskim, [za świętą Anną | ku świętemu Krzysiu idąc będący, Bogaczowski wezwany, na wieczne czasy, tak wzduż, na szerzą, i w okrag, jako zdawna ten to placz iest wymierzony i wydzielony, ze wszystkim | prawem i z własnością, i ze wszystkimi pożytki nieczywiniąc, tak iakom gi sam miał i trzymał, nieczywiniąc, ani potomkom swoim na tym tam placzu albo folwarku niezostawiając, ani zachowując, i dalem iuz exnu(n)ce temu to Philippowi Ormianinowi, i potomkom jego rzywanie i

Actum et datum **Leopoli** feria sexta die festo sancti Joannis Baptistae | anno Domini **Millesimo quingentesimo (imo) qui(n)quagesimo octauo**. **Sebaldus Achinger** manu propria.

Quamobrem nos **Sigismvndvs Avgvstvs** | Rex praenominatus, huiusmodi supplicationem et petitionem animaduertentes esse iustam, et rationi consonam, praesertim literas in omnibus punctis, clausulis, articulis et conditionibus auctoritate nostra regia approbandu(m), ratificandum et confirmandum duximus, vti quidem praesentibus literis nostris approbamus, ratificamus et confirmamus. Decernu(tes) | eas, vim ac robur debita firmitatis, quantum de iure est obtinere debere. Harum testimonio literarum, quibus sigillum nostrum appendi iussimus. Dat(um) **Lublina** in comitys | regni nostri g(e)n(er)alibus die sexta mensis July. Anno Domini **Millesimo quingentesimo sexagesimo nono**. Regni vero nostri, anno quadragesimo. |

Przypisek:

R(ela)tio R(ever)endi Francisci Kresinski Praep(osi)ti | Ploccen(sis) Archidiaconi Varsouien(sis) et R(egni) P(oloniae) Vice(ecancella)rii.

Podpis:

Franciscus Crasinsky

R(egni) P(oloniae) Vicecancellar(ius) s(crip)s(it)

Zagubiona pieczęć wisiała na pergaminowym pasku.

Napis na krawędziu po lewej stronie osnowy:

Feria quarta post d(omini)ca(m) conductus paschae | p(ro)x(i)ma a(n)no D(omini) 1753 | literae praesentis ad acta c(ast)se(n)sia capit(anealia) Leopoliensia | per oblat(am) porrectae, susceptae | et ingrossatae.

Napisy na odwrotnej stronie pergaminu:

I. polski

V Lublinie na seymie a(n)no 1569 | die 6. mensis July **Sygntha Augusta** | **Krola potwyrdzenye the(g)o ogroda**

Według pierwotu ze zbioru Pana Jabłońskiego księgarza.

We Lwowie dnia 1. czerwca 1856.

Zygmunt August z Bożej łaski Król Polski, Wielki książę Litwy, Rusi, Prus, Mazowsza, Żmójdzi i t. d. Pan dziedziczny. Oznajmiamy niniejszym listem wszystkim w ogóle i w szczególności, komu o tem wiedzieć należy: jako Nam imieniem Czcigodnego Filipa Wasylowicza Ormianina i mieszczanina **Lwowskiego** przedłożono niżejprzyczozony, w polskim języku napisany list, który będąc pieczęcią i podpisem Szlachetnego Zebalda Achingiera opatrzone, całkowity, nieskazitelny i bynajmniej niepodjęzrzany, obejmował darowiznę znajdującego się za kościołem świętej Anny na przedmieściu krakowskim pustego placu, na rzecz owego Filipa Ormianina i spadkobierców jego przez Zebalda wieczyście i nieodwołalnie uczynioną; i jako Nas upraszano, abyśmy owo pismo we wszystkich szczegółach, orzeczeniach, rozdziałach i okresach powagą królewską uznać, potwierdzić i umocnić raczyli, którego to pisma osnowa brzmi dosłownie jak następuje.

poszłością na wieczne czasy. I będzie wolno temu to panu Philippowi tam na tym placzu budować, | przedać, frimarczyć, zastawić, i ku każdemu pożytku swemu, tak iakoby mu sie nalepiei zdalo i widziało obroć, bez wszelakiego przenagabania i sprzeciwienia mego i potomków | moich, które ia swe wszystkie potomki, moczą tego listu od tego oddalam, a panu Philippowi Ormianinowi Mieszczaninowi **Lwowskiemu**, i potomstwu jego własnemu na wieczne czasy prz|właszczam i dawam, i czynię mocny ten list, tak iakoby też przed prawem zagaionym albo przed wrzędem był uczyniony i seznanym. I to wisnawam sam za sie i za potomki swe, ise mi | sie za to wszystko od tego to pana Philippa Ormianina dosyc stalo, z czego ia iego quituję i wolnym czynię, sobie i potomkom swoim wieczne milczenie za to wkładając i czynię. A ktemu | ieszcze to temu panu Philippowi i potomstwu jego obiecuję i przirzekam przed wrzędem mieiszkim **Lwowskim** na to wysnawanie uczynić, kied iedno ten pan Philip będzie chciał, albo potom|stwo iego. Dla której rzeczy lepszego świadectwa pieczęć swą ktemu listu przilozyłem, i własnam się ręką podpisał.

Działo się i dano we **Lwowie** w piątek czyli w uroczystość świętego Jana Chrzciciela roku Pańskiego **Tysiąc Pięćset Pięćdziesiąt Ósmego**. **Zebald Achinger** ręką swą.

My przeto **Zygmunt August** Król pomieniony bacząc na słuszność i godziwość tej prośby, postanowiliśmy wyżej przyczozony list we wszystkich szczegółach, rozdziałach i okresach powagą Naszą uznać, potwierdzić i umocnić, jakoż uznajemy je, potwierdzamy i umacniamy niniejszym listem z tem postanowieniem, iż wagę i moc obowiązującą mieć powinno o ile z prawem się zgadza. To na świadectwo listu, u którego pieczęć Naszą zawiesić rozkazaliśmy. Dano w **Lublinie** na sejmie walnym koronnym dnia szóstego miesiąca lipca, roku Pańskiego **Tysiąc Pięćset Sześćdziesiąt Dziewiętego** a w czterdziestym Naszego panowania.

Referat Wielebnego Franciszka Krasieńskiego Proboszcza plockiego, Archidziakona warszawskiego i Podkanclerzego korony polskiej.

Franciszek Krasieński

Podkanclerzy królestwa polskiego pisał.

We środę po niedzieli wielkanocnej roku Pańskiego **1753** list niniejszy do ksiąg grodzkich starostwa lwowskiego podany, przyjęty i wpisany.

II. ormiańskim pismem ale w obcym języku, zapewne tureckim zepsutym:

„Potwerdzeniw patsza had Zigmund Awgust tan Lublinad Seimadan edkan. Bachezaning zibutt bahyszlagau.“

Wolański Fr.